

– Det er individet Gud snakker til, til individet er budene rettet til, sier Elie Wiesel i en samtale med Bernard-Henri Lévy.

chansen på å blande det hellige og det verdslige. Hver lørdag kveld fremsier vi en bønn som kalles «havdala», det vil si «adskillelsen». Denne bønnen begynner med ordene «velsignet være du, o min Gud, som skiller det hellige fra det verdslige»...

– Tanken på at jødedommen ikke er noen religion, bringer oss svært langt. I dagens ferdigsydde tankeformer er man vant til å tolke denne tilbakevendingen til jødedommen som vi nu er vidner til, som en hvilken som helst form for «tilbake til det hellige». Men det er ikke det det dreier seg om, det er noe helt annet. Og hvis jødedommen har en motstander, så kan det godt være nettopp dette hellige, denne helligheten, denne vage, tåkete overtroen vi blir flasket opp med. Også dette innså Levinas klart. Han så – og fastslo – at det å være jøde, er å bruke alle sine krefter på å avsakralisere verden, å heve fortryllesen over den, å motstå den sildringen av religiøsitet som er menneskehetens naturlige tilstand. I egentligste forstand er Bibelen en ateistisk tekst. Med det mener jeg en tekst som så absolutt ikke gir oss noe maksimum av religion; tvertimot gir den oss så lite religion som bare mulig.

– Det som er helt bemerkelsesverdig, er at for eksempe tanken på hellighet blir et problem i tekstene våre. Selvfølgelig er det fint å aspirere til hellighet. Men i ordets strengeste betydning finnes det ingen helgener i jødedommen. Moses er ingen helgen. Jeremias er ingen helgen. Abraham var ingen helgen. Alle profetene våre er skrøpelige, forgjengelige vesener med sine svakheter og småligheter...

– I bunn og grunn kan hvem som helst bli profet... Det finnes en pro-

fetisk «funksjon» som straks vil senke seg over profeten, uten hensyn til hans fortjenestfullhet eller dyder...

Profetene sier stort sett nei til det profetiske eventyret. De gjør motstand mot det. De er redde for det. De betrakter det som en belastning, en byrde. De er strengt tatt **tvunget** til å profetisere, av Gud. Slik jeg ser det, er dette en av jødedommens vakreste idéer; idéen om at profetien fremfor alt er et sår...

– Det er også en av jødedommens frieste idéer. En av de idéene som gjør jødedommen til en så formidable motstandsmaskin mot den moderne tids villfareheter. Det kan nok virke underlig, Bibeltekstenes ekstreme alder tatt i betraktning; men i dens humanisme, i dens sans for det universelle, i dens permanente bekymring for det etiske og i dens ontologiske beskjedenhet tror jeg vi finner alt det vi idag trenger for å bygge virkelige, antidespotiske filosofiske systemer. Jødedommen er et metafysisk våpen mot totalitærismen.

– Jeg ville si det anderledes. Det finnes et Øverste Vesen i jødedommen. Et ærverdig Vesen. Et Vesen som har gitt oss loven. Men det underlige er at når denne loven først er gitt, tilhører den ikke lenger dette Vesenet. Gud har inspirert loven, om De vil. Han har gitt den til menneskene. Men derefter har den unnslyppet Ham – det er opp til menneskene å tolke den, og det er opp til Ham, Gud, å underkaste seg. Er ikke det en svært sterk idé? Den legger vekten på det aller vakreste, det aller mest bevegende i menneskets frihet. Og det er kanskje dette som gjør den jødiske væren til det den er; uimotståelig og sårbar.